

פניני חיים

תורתו של הרב דרוקמן זצ"ל
סביב שולחן השבת

גליון שבת הגדול פרשת "צו"

פניני חיים

תורתו של הרב דרוקמן זצ"ל
סביב שולחן השבת

דרשת שבת הגדול

להדליק את ניצוץ החירות

השבת הקודמת לחג הפסח מכונה: "שבת הגדול". קביעה זו מופיעה ב"שולחן ערוך", אשר מקדיש **סימן שלם** (סימן תל) לעניין זה בלבד: "שבת שלפני הפסח קורין אותו: שבת הגדול מפני הנס שנעשה בו". דבר זה מעורר תמיהה, שהרי ה"שולחן ערוך" הינו ספר הלכה, ולכאורה בסימן זה אין שום השלכה מעשית!

על-מנת לענות על שאלה זו, נתבונן תחילה מהו אותו "נס גדול" אותו מזכיר השולחן ערוך. ה"טור" (אורח חיים, תל), המהווה את הבסיס לסדר השולחן ערוך, מאריך להסביר מהו נס זה; לפני יציאתם של עם ישראל ממצרים, ציווה משה בשם ד' שכל משפחה תיקח שה ביום העשירי לחודש ניסן, תקשור אותו לרגלי המיטה של אחד מבני הבית, ותשמור אותו כך עד יום י"ד, ערב היציאה ממצרים, אז ישחטוהו לשם קרבן הפסח. המצרים, שהיו עובדי אלילים,

ראו בכבשים אלוהות. לקיחת הכבשים, ביזויים בקשירתם והכנתם לשחיטה ודאי עוררו בהם זעם רב. ובכל זאת, המצרים לא עשו לישראל דבר. **זהו הנס גדול, שהמצרים נמנעו מלפגוע בישראל**, למרות ההתגרות הגדולה. על פי המסורת, שחיטת הפסח הייתה ברביעי, ונמצא שלקייחת השה ארבעה ימים קודם לכן הייתה בשבת. משום כך נקראת שבת זו בשם: "שבת הגדול".

ה"בית יוסף" הקשה על הסברו של ה"טור", שהרי בכל ארבעת הימים שהיה השה קשור היה נס בכך שהמצרים לא עשו דבר, ואם כן, יש לקרוא לכל ארבעת הימים הללו על שם הנס הגדול! ה"בית יוסף" השיב כי ביום הראשון מבין ארבעת הימים היה הנס הגדול ביותר, שכן דרכו של עולם היא שנפשו של אדם מתרגלת למציאות מסוימת החוזרת על עצמה במשך זמן מה, ויחס הזעזוע והכעס הולך ומתקחה. על כן רק היום הראשון, שבת, מכונה "גדול".

הדברים אותם למדנו עד כה מעוררים לשאלה: **מדוע הכניס הקדוש ברוך הוא את עם ישראל למציאות המצריכה נס? הלא, אילולא שהיה מצוה עליהם לקחת את השה כל כך מוקדם לא היה צורך בשום נס! לאור זאת, נראה לומר כי פחדם של המצרים מישראל אינו הנס עצמו, אלא תוצאה של הנס - הנס הגדול היה תעוזתם של ישראל. למרות היותם של ישראל עבדים בבית העבדים הנורא של מצרים מאות בשנים, זקפו עם ישראל ביום זה את קומתם, ועמדו בעוז מול אדוניהם המצרים ללא פחד ומורא, ואמרו: אנחנו מבצעים את דבר ה'!**

על פי דברים אלו, ברורה עוד יותר תשובתו של "הבית יוסף", שהרי יכולתם של ישראל להתגבר על כל החששות ולבצע את דבר ד' אידעה ביום הראשון, בלקיחת השה. בימים הבאים השה כבר היה קשור במקומו וישראל לא היו צריכים לעשות דבר.

מדוע הכניס הקדוש ברוך הוא את עם ישראל למציאות המצריכה נס?

גם אחרי הדברים האלה, שאלתנו עדיין עומדת במקומה: מדוע הקדוש ברוך הוא הכניס מראש את ישראל למציאות בה יזדקקו לנס? נראה לומר **שהקדוש ברוך הוא רצה בכוונה בהבאת ישראל למקום זה. הקדוש ברוך הוא רצה שאנחנו נעשה מעשה שידליק את ניצוץ החירות בתוכנו!**

עד ל"שבת הגדול" אידעו כבר רוב מכות מצרים (פרט למכת בכורות), ניסים גדולים ומדהימים, אך את כולם הביא הקדוש ברוך הוא לבדו. בניגוד לכך, לקיחת השה היא מעשה שעשינו **אנו**, בני ישראל. עד כה, תהליך גאולת מצרים היה רק בבחינת "אתערותא דלעילא" (-התעוררות של מעלה), מצד הבורא, ואילו בשבת הגדול החלה גם ה"אתערותא דלתתא" (-התעוררות של מטה), כאילו אמרנו לקדוש ברוך הוא: "אנחנו אתן!", אנו רוצים ומזדהים עם רצונך! רק

פניני חיים

תורתו של הרב דרוקמן זצ"ל
סביב שולחן השבת

דרשת שבת הגדול
המשך

המשך

ניצוץ חירות שעלה ובקע בלבבות בני ישראל והניע אותם לפעולות מעשיות.

והנה כיום, למעלה משישים שנות עצמאות למדינתנו, זקוק ניצוץ החירות שבנו לליבוי משמעותי. במשך השנים שקענו בבעיות, קשיים וסיבוכים, וכתוצאה מכך ניצוץ החירות נשחק ובזקיפות קומתנו חל כידוסום - דבר הבא לידי ביטוי בחולאים לאומיים מגוונים וקשים.

באה "שבת הגדול" ומעוררת אותנו מחדש לשוב ולהתעורר, לאמץ ולחזק את ניצוץ החירות ולהגביר את זקיפות קומתינו. עלינו לומר במלא הביטחון והאמונה: **תהליך הגאולה, משהחל - ודאי לא יפסיק!** הקדוש ברוך הוא ודאי ישלים את שהחל בו. יש לזכור שאנו חיים בדור מיוחד, דור הגאולה, על אורותיו וסיבוכיו, וגם כשישנם קשיים - אין להתייאש!

"שבת הגדול" חוזרת ומלמדת אותנו שהכל מתחיל מאתנו כשאנו יודעים לעמוד על שלנו ולדבר בשפה ברורה ללא גמגום - אז שיניהם של העומדים נגדנו קהות. כך הוא הדבר מימי גאולת מצרים ועד ימי גאולתנו שלנו. על עם ישראל לשוב לעצמאותו ולעוצמתו הרוחנית והפנימית. לשוב לזקיפות קומתו ולחירותו האמיתית. אין מדובר במלאכה של יום אחד, מדובר בתהליך ממושך, אך אין ספק שזהו הכיוון האמיתי בו עלינו ללכת. מתוך ליבוי ניצוץ חירותנו והמשך הוספת טוב, נזכה במהרה בימינו להתגשמות נבואת מיכה (ז, טו) בשלמותה: **"כִּי־מִי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶרְאֶנּוּ נִפְלְאוֹת!"**

לאחר שנעשתה פעולה מעשית מצד ישראל, יכול התהליך להתקדם ולבוא לידי השלמה.

לדברים אלו יש לימוד גדול עבורנו בכל שנה ושנה. בליל הסדר אנו קוראים את לשון המשנה במסכת פסחים (פ"י, מ"ה): **"בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים..."**, בכל דור ודור צריכה יציאת מצרים להתחדש בקירבנו, **בכל דור ודור צריך ניצוץ החירות להידלק בתוכנו.** פסח איננו רק זיכרון לאותם אירועים היסטוריים שאירעו לאבותינו לפני למעלה משלושת אלפים שנה. פסח, "זמן חירותינו", מדרך אותנו **שהחירות צריכה לבעור בתוכנו גם עכשיו**, לחיות מדי שנה מחדש את יציאתנו לחירות.

כדי שנגיע לחג הפסח, "זמן חרותנו", אנו צריכים לעבור ב"שבת הגדול", המהווה את הפתח ליציאת מצרים. זאת התשובה לשאלתנו על ה"שולחן ערוך" בה פתחנו: מדוע מצא לנכון

ה"שולחן ערוך" להקדיש סימן שלם לשבת הגדול? ה"שולחן ערוך" לא בא לספר לנו רק איך "קוראים" לשבת מיוחדת זו, אלא ללמדנו את מהותה של שבת זו - הדלקת ניצוץ החירות בתוכנו, שהיא השער ליציאת מצרים, ואך ורק דרכה ניתן להיכנס לזמן חרותנו.

מתוך מבט זה יש לסקור את אירועי דורנו במאה וחמישים שנה האחרונות. תנועת "חיבת ציון", על גווניה השונים ופעולותיה המרובות, נבעה מ"אתערותא דלתתא" של עם ישראל, מהתלקחות ניצוץ החירות בתוכנו. **מאסנו בגלות!** עלינו לארץ ישראל, בנינו אותה באהבה ובמסירות נפש. זקפנו את קומתנו וכתוצאה מכך זכינו לתקומת מדינת ישראל ולקיבוץ הגלויות המופלא. כל אלו כתוצאה מאותו

הקדוש ברוך הוא רצה
שאנחנו נעשה מעשה
שידליק את ניצוץ
החירות בתוכנו!

מעוניינים להרחיב?

סרקו את הקוד לצפייה
בדברי הרב דרוקמן זצ"ל

שבת שלום!

לעילוי נשמת הרב חיים מאיר בן אברהם מרדכי

פניני חיים

תורתו של הרב דרוקמן זצ"ל סביב שולחן השבת

פְּרָשַׁת צו

פְּרָשַׁת
לַשַּׁבָּת

רק רצייתי לנקות פתם

נתן כמה דגמאות לך. מה היה קורה אם היינו מתקשרים לסבתא כדי להזמין אותה לשבת, ולכבוד הבר-מצוה היינו משנים רק את 2 הספרות האחרונות ובמקום 48 היינו מחיגים 13? זה הרי הרבה יותר מתאים להזמנת בר-מצוה? נעם צחק: "מה זה משנה שזה מתאים לארבע? ככה זה עובד. אפילו טעות בספרה אחת, ומגיעים למישהו אחר לגמרי". אבא המשיך: "ואם שמעו הבן-דוד שלך היה נוסע אלינו, והיה מחליט שלכבוד הבר-מצוה במקום לעלות על קו 12, הוא היה עולה על קו 13? הרי זו בר-מצוה ולא בת-מצוה? זה יותר מתאים!". נעם ענה שוב: "אבל זה לא קשור, אם לא עולים בדיוק על הקו הנכון מגיעים בכלל לקצה השני של העיר!".

אבא נהנה מתשובותיו של נעם וסכם: "אז אתה מבין שמעשה לא מדיק יכול לקחת אותך למקומות שונים לגמרי". נעם הנהן, "אז לפני שעושים פעולה בשבת צריך לבדוק אם זה רצון ה'! אם תרטיב את הכתם שבחלצה, אולי תראה מכבד יותר, אבל זה נחשב חלול שבת". נעם שאל: "מה? איזו עברה יש בזה?". אבא ענה: "זה נחשב כבוס של הבגד". נעם התקשה להבין: "אפילו שזה רק להרטיב, ורק כתם קטן?". אבא אשר: "זה לא משנה. לפי צווי ה', להרטיב במים חלק מהבגד נחשב ככבוס רגיל, שודאי אסור בשבת. לכן רצונו ה' הוא להשאיר כך את הכתם, גם אם לך נראה אחרת".

נעם למד ביום בר המצוה שלו מסר חשוב לחייו, שגם כשיש פונה טובה להתקרב לבורא יתברך, צריך לבדוק מה ה' רוצה מאתנו ומה הוא צוה לעשות או ממה להמנע. הוא קפץ לבית להחליף לחלצה לבנה ונקיה, והגיע מיכן ונרגש לדרשה שהכין.

"מזל טוב! נעם קרא ממש יפה את הפרשה". נעם עמד בקדוש ליד אביו והסמיק, חברים ואחרים נוספים באו לחץ את ידו ולברכו. ואז יענקלה אחיו הקטן, קפץ אליו ובטעות שפך על חלצת השבת החדשה של נעם את כוס המיץ שהיתה בידו. "מה עשיתם! איך אסתובב כבר מצוה עם כתם על החלצה" נלחץ נעם. "בטעות, לא התכוונתי" ענה יענקלה בקול שקט ומביש.

נעם הלך לברך כדי לשטף את הכתם, אך אבא ששם לב, הלך אחריו ושאלו: "מה אתה עושה?". נעם הסביר שהוא רק שוטף את הכתם שלא יהיה בולט כל כך בחלצה. אבא שאל את נעם: "זה מעשה טוב או רע?". נעם לא הבין את השאלה: "ברור שזה טוב. שלא נלזל חלילה בשבת הקדושה אלא נהיה בבגדים נאים, ובמיחד לכבד את המעמד של כניסתי לעל הנעים של המצוות". אבא המשיך לשאל את בנו: "אבל אולי בנקוי הכתם אתה רק מתרחק מה' ולא מתקרב אליו?". נעם התעקש: "אבא, אני באמת מתכוון לטובה, לכבודו של הבורא". אבא הסביר: "מפרשת הבר-מצוה שלך, לומדים שכונה טובה זה לא מספיק, צריך גם לדעת שזה מה שצוה ה'". נעם טען: "אבא, אני מכיר את כל הפרשה בעל פה, ואני לא זוכר שזה כתוב".

אבא הסביר בנחת: "מלבד השם של הפרשה 'צו', הרב דרוקמן דיין בפְּרָשַׁתנו שיש צוויים רבים ביחס לקרבנות. על ידי קרבן מתקרבים לה', אך חייבים צווי מפרש ומפרט. אם אדם ינסה להתקרב לה' רק כפי שהוא חושב ללא צווי – הוא עלול לעשות מעשה שרק ירחיק אותו". נעם תמה: "איך זה יכול להיות?". אבא המשיך בהסברו: "הרב דרוקמן

תלמידים גספרים

השיחה החשובה באמת

כשהייתי תלמיד בשעור א', נסעתי לקראת החגים לפגש את הורי בבלגיה. בדרך לשדה התעופה, הלכתי עם המזודות להגיד חג שמח לרב. נכנסתי לביתו, והעוזר שלו בא לקראתי, ושאל אותי מה בדיוק אני צריך. אמרתי לו שאני רק רוצה להגיד חג שמח לרב. הוא בקש ממני סליחה, והסביר שהרב בשיחה מאד מאד חשובה עם דמות מדינית בכירה, והוא אינו יכול לפגש אותי כרגע. המליץ שאתקשר אליו יותר מאוחר. מאכזב, אבל מבין, תכננתי לעזב, אבל פתאום אני רואה את ראשו של הרב מבצבץ מחדר הישיבות שלו, ואני שומע אותו אומר: "אני נורא מצטער, באמת, אבל אני חייב לסיים את השיחה ולחזור אליך בעוד כמה דקות". הרב הניח את הטלפון, ומתשר רץ לקראתי, והחל לשאל בשלומי: "אתה טס, נכון? מתי הטיסה? איך אתה מגיע לשדה? אתה תסתדר עם המזודות? אולי תרצה שמישהו יעזר לך? אחפש לך מישהו מהישיבה אולי שיעזר? מתי אתה חוזר אמרת? נתגעגע אליך מאד..." כשקבל תשובות מספקות, בקש סליחה ואמר שהוא חייב לחזור לעוד שיחה מאד חשובה. אני זוכר, כמו היום שלא יכלתי להכיל את הארוע הזה... זה היה נראה לי הזוי. אני ידעתי להבחין אם מישהו "מתעניין בי" כדי לצאת ידי חובה, אבל הרב באמת באמת התעניין. התעניין מבפנים... הוא עזב הכל, רק כדי לודא שאני בסדר. זה ספור קטן, שהשפיע עלי כל כך.

דליג'ר שומרון

יש לכם סיפור אישי על הרב דרוקמן שתרכזו אפרנס הפינה זו? שלחו לכתובת האיחיל: amirbrow@gmail.com הפרסום נתון לשיקול דעת המערכת

שבת שלום!

לעילוי נשמת הרב חיים מאיר בן אברהם מרדכי

פניני חיים

שאלות ותשובות מאת הרב חיים דרוקמן

ארץ ישראל, עם ישראל ותורת ישראל - מי גובר?

היכן עומד ה"שפיץ" של המשולש: עם ישראל, ארץ ישראל ותורת ישראל? האם ישנו דירוג מי מהם חשוב יותר? מי מהם גובר במקרה של התנגשות מעשית בין שלושתם?

ישראל קודמים משום שבלעדיהם לא יכולה התורה להופיע בעולם. התורה היא הנשמה, התכלית - וישראל הם הגוף שדרכו היא מופיעה למעשה בעולם. התורה מבטאת את הייחוד של ישראל, וישראל הם המאפשרים את הופעת התורה בעולם.

השאלה הזאת היא כמו לשאול ילד את מי הוא אוהב יותר - את אבא או את אימא...

שלושת הערכים האלה קשורים בקשר מהותי, כך שאין מדובר בערכים נפרדים, העומדים לעצמם, אלא בשלושה צדדים של תכלית אחת קדושה.

וכדי שתתגלה התורה בעולם בשלמות, יש הכרח שעם ישראל יחיה בארצו, ארץ ישראל, בריבונות מלאה. הסיבה הפשוטה לכך היא שישנן מצוות רבות שקיומן המעשי אפשרי רק בארץ, כמו שמיטה ומעשרות.

"התורה אינה יכולה להופיע בעולם בלי שעם ישראל יקיים את מצוותיה"

תורת ישראל, שניתנה ממרום, מגלה לנו את הרצון האלוהי, ועל כן היא תורה אלוהית. אך כדי שהתורה האלוהית העליונה תוכל להופיע בעולם הזה התחתון, יש צורך בבני אדם שיהיו מסוגלים לממש אותה בשלמות בחייהם בעולם הזה.

אך חשיבותה של ארץ ישראל להופעת התורה היא הרבה מעבר לכך. המשמעות הרוחנית המלאה של כל מצוות התורה היא אך ורק בארץ ישראל. ואפילו מצוות שבגופו של אדם, כמו תפילין וציצית, שאדם מחויב לקיימן בכל מקום בעולם, אפילו הן ממלאות את תכליתן הרוחנית השלמה רק בארץ.

אכן, התורה אינה עוסקת רק בשאלות הנוגעות לאדם זה או אחר. התורה נוגעת בכל תחומי החיים האנושיים, הפרטיים והציבוריים גם יחד. על כן, כדי ליישם אותה בשלמות בעולם, לא די בכמה יחידים שיקבלו אותה על עצמם, אלא יש הכרח בציבור שלם, על כל רבדיו וגווניו, שיישם אותה בכל תחומי חייו הפרטיים והלאומיים. יש צורך בעם.

שלושת הערכים הללו - העם, הארץ והתורה - אינם מנותקים זה מזה, ואיש מהם אינו עומד לעצמו, אלא אי אפשר לזה בלא זה. יש הכרח בשלושתם יחד כדי להביא את העולם אל ייעודו הגדול והאדיר.

אולם, לא כל עם יכול לקבל על עצמו את התפקיד הגדול הזה. יש צורך בעם מיוחד, עם שנברא מלכתחילה למטרה זו עם כוחות רוחניים המתאימים להופעת התורה האלוהית בחייו. והעם הזה צריך להיות עם אלוהי, כשם שהתורה היא אלוהית.

כל זה נכון מבחינה עקרונית ומהותית. אולם, במציאות בפועל ייתכנו מקרים שאי אפשר לאחוז בפועל בשלושת הערכים הללו יחד, ואז אין ברירה אלא להעדיף אחד הצדדים מהאחרים - לא מפני שהוא חשוב מהאחרים, אלא שמבחינה מעשית אין ברירה אלא להעדיפו במציאות הנתונה, כדי שבסופו של דבר יוכלו שלושת הצדדים לשוב ולהתאחד.

העם הזה הוא עם ישראל, כפי שקבע בורא העולם ונותן התורה (ישעיהו מג, כא): "עם זו יצרת לי - תהלתי ויספרו". עם ישראל נוצר מלכתחילה כדי לספר תהילותי על ידי תורה ומצוותיה. התורה אינה יכולה להופיע בעולם בלי שעם ישראל יקיים את מצוותיה.

כדי להכריע בכל מקרה ומקרה איזה ערך נכון להדגיש, יש לבחון את ההדדנה התורנית וההלכתית באותה המציאות. לעיתים, עם ישראל מחויב למסוד את נפשו על התורה והארץ, ולעיתים אין ברירה אלא לוותר לשעה על ערכים אלו כדי לשמור על קיומו של העם.

המדד (תד"ר, טו) מספר על איש שאמר לאליהו הנביא, שהוא אוהב אהבה גדולה הן את התורה הן את ישראל, אך אינו יודע איזה מהם קודם. ענה לו אליהו, שדרך בני אדם לומר שהתורה קודמת, אך הוא עצמו סובר כי ישראל קודמים.